

הגיליון מוקדש לעילוי-נשמתו של מורי-חמי, אשר אהב את התורה בכל ליבו, נפשו ומאודו, הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל. ת. נ. צ. ב. ה.

חג הסוכות

תשפ"ז

גיליון מס'

805

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

אם נשים לב, הרי, בכל מהלך חג הסוכות מזדקרים להם לא-מעט ניצוצי תשובה: הסוכה-כתבו הקדמונים זי"ע-מכפרת כמו הגלות; ובידוע הוא שבשמחת בית השואבה היו חסידים ואנשי-מעשה מכרכרים בעוז כשהיו מפטירים: 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' (גמרא סוכה נג, א). במילה אחת: השמחה היא בחינת השמחה של מוצאי היום הקדוש אז נצטוונו, ככתוב בשולחן-ערוך לסעוד בשמחה, על שם הכתוב: 'לך אכול בשמחה לחמך, כי כבר רצה האלוקים את מעשיך'.

אולם מהגאון רבי מרדכי דב קפלן שליט"א שמעתי תובנה נוספת - מופלאה ואקטואלית גם-יחד - ואולי נשפוך עליה תבלין מתקתק מאוד.

טבעו של עולם כך הוא: המדנים והמאבקים מביאים למרירות ועצבות, ואילו האחדות מביאה שמחה ורננה. תחשבו על עצמכם: כיצד אתם מתמלאים קורת-רוח

ה'ערבות' התאחדו
איתנו כבר ביום הסליחה
שקדם לחג...

שמחת כריסו?

הנקודה הפנימית של שמחת חג הסוכות << נקודה מופלאה למחשבה

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר
כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עָבֹת וְעֶרְבֵי נָחַל
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים
(ויקרא כ"ג, מ')

למען יידעו דורותיכם-נשאל: לשמחה זו-מה עושה: מה עניין אתרוג ולולב אצל שמחה? מדוע על מצוות מצה לא נצטוונו 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם'?

בפשטות, והדברים מבוססים על דברי רבותינו הקדושים (ראה, למשל, בדברי הרה"ק הקדושת לוי זי"ע פרשת האזינו), שמחת חג הסוכות משתרשת לה מעניין התשובה של הימים הנוראים. אלא שאם שם הייתה זו 'תשובה מיראה' - מאימת הדין; עתה מדובר ב'תשובה מאהבה'. חג הסוכות הוא זמן שבו אנחנו מביאים את האושר הגדול על שזכינו להסתופף בצילו יתברך ולשוב אליו באמת ובתמים.

שעה שאתם רואים את בניכם הרכים משחקים יחד בעליזות מתוך כבוד הדדי ובלי הצקות ומריבות.

חג הסוכות הלא הוא 'חג האחדות'. "ראויים כל ישראל" - אמרו חכמינו (סוכה כז) - "לישב בסוכה אחת", והרי כדברי המדרש הנודע, ארבעת המינים מבטאים את כל סוגי היהודים-הן ה'אתרוגיים', הן אפילו ה'ערבות' - אלו שאין בהם לא ריח ולא טעם. כולם מתאגדים להם יחד לאגודה אחת עם עיניים לשמיים: במטרה מאוחדת לעשות רצונך בלבב שלם (אם-כי למעשה ה'ערבות' - אלו העבריינים, כבר התאחדו איתנו ביום הסליחה שקדם לחג). שעתה של האחדות-היא גם שעתה של השמחה והעליזות.

לפיכך, כך נראה לנו, כה מופלא הוא ההקשר בכתוב: 'ולקחתם לכם פרי עץ וכו' ושמחתם". שכן הרישא והסיפא של המקרא אגודים וכרוכים המה זה בזה, בדיוק ד' מינים בסוכות: רק אחרי שכלל ישראל אגודים יחד, בחינת 'פרי-עץ הדר, כפות תמרים וערבי נחל', מציאות זו בהכרח מביאה מיד ל'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם'. מציאות זו של אחדות-הלכות המתבטאת בארבעת המינים - היא שמביאה את השמחה. כשאנחנו אווזים בארבעת

הוא לא מגיע עד שעה מסוימת - הם נועלים את הבית (שיטה שאולי עבדה בימי הטורקים...). ככלל - הסביבה דחקה אותו למצב, שהוא נעשה 'אלוף' בשקרים ומוניפולציות, כשהוא משתמש בכשרון וביצירתיות בניסיון להסוות את מעשיו.

לאחר מספר חודשים הפגישות שלנו הסתיימו, לאחר שיאיר "הועבר" לישיבה בעיר אחרת, ומצבו הרוחני הוסיף להתדרדר... תהיתי לעצמי האם הצלחתי להשפיע עליו במשהו, שהרי המצב שלו לא השתפר בכלום. ללא ספק, תחושה חמוצה...

הסיפור יכול היה להסתיים כאן, שהרי אנחנו לא 'קבלני-הצלחות', והעיקר שעשיתי השתדלות, אבל לסיפור יש המשך: הישיבה החדשה, כך התברר, דוקא היתה מוצלחת עבורו. נתנו לו תפקיד, מעמד, תכנית לימודים מותאמת, והוא החל להשתקם. עד שהתחילו הבעיות... לאחר שהוא נתפס בפעם השלישית עם טלפון לא כשר בישיבה, הרבנים אמרו שזה נראה התמכרות, ועליו ללכת לטיפול. ויאיר מצידו אמר, שאם מדברים על טיפול, זה רק אצל הרב משה (כלומר אצלי), כי "פגשתי המון רבנים ומטפלים, אבל הוא היחיד שדיבר לענין, ורק איתו אני מוכן לדבר!". הזמן עשה את שלו, וכעת כשיאיר מיצה את השטויות, הוא היה אכן בשל לטיפול.

ובאשר לסמארטפון: כלל גדול בידני - 'אין טיפול בסמארטפון, יש טיפול בנ אדם!'. ולכן אנו לא מתמקדים בשיח על הסמארטפון, כי אנחנו מבינים שהוא בכלל ממלא חסר אחר. ובכן, דאגנו שתהיה ליאיר תעסוקה, שתמלא לו את היום. עבדנו על ניהול נכון של רגשות, תיקון עיוותי חשיבה, ועוד... הפעם השיחות היו הרבה יותר ברמה - על נושאים מהותיים.

יאיר אומר: "מה שאני מדבר איתך בפגישה, אני פוגש בכל צומת במשך השבוע". כעת השאלות מגיעות ממנו, בקשות העזרה ממנו, והפעם עם כנות, בלי מסכות. ב"ה הוא התחיל תהליך מיוחד של התקדמות, מודעות עצמית, הדרכה להתבגרות, שלב אחרי שלב. זה פשוט מרגש לראות את ה'פנים חדשות' שהגיעו לכאן. היום הוא בחור שמור בהרבה.

א. י. פ.

בין סוכה ליציאה מחוץ לתחום

בעיסוקנו בענייני איסור יציאה מחוץ לתחום - מצינו גם אזכור מעניין הקשור בענייני חג הסוכות, הטעון ביאור ועיון.

ב'אור זרוע' כתב כי הסיבה שהתירה הגמרא למי שנמצא מחוץ לתחום לשוב לתוך התחום כאשר נצרך לנקביו, זהו משום 'כבוד הבריות' שכידוע דוחה לא-תעשה שבתורה (גמרא ברכות כ). אלא שהוא הוסיף והטעים שכמו שמצינו במצוות סוכה שאם מצטער לא חייב לשבת בה, הרי שהתורה לא חייבה אדם להצטער לשם קיום מצוותיה - כך יוכל לשוב לתחום לשם עשיית נקביו בשל צער, למרות שכבר יצא מאלפיים אמה והתורה לו כעיקרון הליכה מצומצמת של ד' אמות, שזהו רשמית 'מקומו'.

ולכאורה הדימוי צריך ביאור ואף אומר דרשני: שכן יודעים אנו כי דין 'מצטער' שפטור מן הסוכה הוא דין מקומי במצוות סוכה, ומעניין הלימוד של 'תשבו-כעין תדורו' (ראה גמרא סוכה כו, א) ואדם לא צריך לחיות בסוכה שאילו היה בית לא היה גר בה בצורה הזו, אולם בוודאי אין זה דין שיכול להשליך על כל מצוות ואיסורי התורה שמי שחש 'מצטער' לא חייב בהם, וצריך ביאור היאך הקיש ביניהם.

ולכאורה נראה מה'אור זרוע' שלמד אחרת את עניין פטור 'מצטער' מהיתושים וכו' בסוכה (בניגוד לדעות הרווחות בראשונים): פטור 'מצטער' הינו דין כללי של 'כבוד הבריות' - שהתורה ציוותה את ציוויה רק כאשר הם נעשים ב'דרכי נועם', ולא חייבה יהודי לסבול בגין מצוותיה (דוגמא לדבר, וגם בענייני חג הסוכות: בגמרא סוכה לג, א לגבי האפשרות שלולב הוא עץ כופרא שהגמרא דוחה זאת משום שלא ייתכן שהתורה ציוותה לקיים את המצווה בעץ קוצני. שהרי 'דרכיה דרכי נועם').

וראה בפירוש רבינו יהונתן כאן (מופיעה בסוף הגמרא בגמרא מהדורת ווילנא) שגם הזכיר למקרא זה של 'דרכיה דרכי נועם', אלא שהוא קשר זאת עם קיום המצוות - שלא יוכל ללמוד או להתפלל במצב זה כאשר הצוואה לידו, ולא משום עצם העניין של חוסר הנוחות כפי שמשמע מדברי ה'אור זרוע'.

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

ושבו בנים [ב']

האם יש סיכוי שהנער המתמודד יעזוב את המכשיר? «המשך

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

ראש מכון 'שתולים' לנוער

בשבוע שעבר עסקנו בעובדה שגם בחור 'מכור' יכול להתנתק ממכשיר הסמרטפון. הבאנו בהקשר זה סיפור אמיתי על נער מתמודד בשם יאיר - המתרחש בימים אלו ממש - מפיו של אחד מתומכי הנוער שלנו, נער שהגיע אלינו עם מכשיר לא-כשר, שוטטות במקומות בלתי הולמים, ובעיקר עם 'תיק' של גורמי מצוקה, אך הצליח לקנות לו חבר בדמות אותו תומך. עתה נביא את המשכו של הסיפור:

התומך מדגיש כי נתקל בחומת אטימות מצד הנער, חרף מאמצים כבירים לדבר על ליבו. "שקלתי כמה פעמים לעזוב את התיק" - הודה בכנות - "ובכל זאת המשכתי. באזני צלצלו דברי הרב פליסקין: 'גם כאשר נראה שאתם לא עושים כלום עם הנער, אתם עושים הרבה!'".

בעמל רב הכנסנו את יאיר לישיבה, שלכאורה הייתה עשויה לתת לו מענה, אבל לא כן היה. יאיר לא השתתף בפעילויות הישיבה, מוטב ועד רע. כשניסיתי לדבר איתו על הספק אישי, או לעודד אותו לקבל תפקידים בישיבה - הוא רק הנהן בראשו, אך לא עשה כלום.

יום אחד ראש הישיבה איים שאם הוא לא משתנה - הוא 'עף', וכששוחחתי איתו הוא 'הסביר' לי שאין עם מי לעבוד, שהרי לכל בחור יש איזו נקודה שממנה אתה יכול לבנות, אבל יאיר - מנותק קשר לחלוטין, מכחיש, מאשים אחרים... אין עם מי לדבר... מיותר לציין, כי גם מהשיחה הזו יצאתי מתוסכל, מאד...

ההורים באותו זמן היו לחוצים מאד, ועקבו אחריו באופן קבוע. הם קבעו כלל שאם

המקום שהחנה שם השכן את רכבו אשר נופץ לרסיסי רסיסים מן האבנים, ואלמלא היו מעבירים את הסוכה למקום האחר והיו ישנים באותו מקום - הייתה סכנה גדולה נשקפת לחייהם, וספק גדול אם היו יוצאים משם חיים וקיימים.

הרי שעל ידי שהעבירו על מידתם לפנים משורת-הדין ניצלו ממיתה לחיים.

עוד היה מעשה בעיר התורה בני ברק: בבניין בן ארבע קומות רצה שכן מהקומה הרביעית לבנות מרפסת מביתו כדי שיוכל לקיים שם מצוות סוכה הנצרכת להבנות תחת כיפת השמים, אך כל השכנים מתחתיו התנגדו לכך בכל תוקף - באמרם, ששם מקום סוכתם, וסוכתו תפסול את סוכותיהם.

בלית ברירה החליט השכן מהקומה הרביעית לבנות סוכתו בחצר הבנין - מה שיגרום לטירחה יתירה וגדולה, כי על כל חסרון כף או צלחת, כסא או ספר יצטרכו לטפס ולעלות ארבע קומות ושוב לרדת אותם וחזור חלילה. ויהי כי כן.

נכמרו רחמיו של אחד השכנים בקומה הראשונה, וויתר משלו ובא לאמר לשכן מהקומה הרביעית: 'הוצא נא מרפסת מעל המקום אשר הייתי בונה עד היום את הסוכה, ואת סוכתי אבנה מצדו השני של הבנין'. וליהודים הייתה בחג הסוכות אורה ושמחה...

והנה, בעיצומן של ימי חוה"מ (בשנת תשע"ח) פרצו רוחות סערה בכל ארה"ק, גם על בני ברק לא פסחה, וכאן אירע הנס הגדול שהציל נפשות מבני ישראל, כי באותה שעה נפל גג גדול וכבד, תלוי, (המכסה בכל השנה את המרפסת, ובסוכות עומד תלוי כלפי חוץ) מהקומה השלישית היישר לאותו המקום שהיה השכן מלמטה בונה בכל שנה את סוכתו ורק בשנה זו העבירה לצד אחר...

נמצינו למדים כי פעמים נראה שאיש פלוני היטיב לרעהו - והוא לא ידע שבאמת אינו אלא מיטיב לעצמו, ולא גרם טובה וברכה אלא לעצמו. (הובא ב'דרשו')

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן

לקבל את הגיליון למייל ללא

תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת:

abyisrael@gmail.com

כש'האושפיוזין' הוא השכן שלך...

אנקדוטות מפעילות חאוצרו הטוב של חגיד- המישרים הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בחשיבות החסד בימי חג הסוכות

סיפור נפלא שמעתי מפי בעלי-המעשה, שאפשר ללמוד ממנו מעלת הוותרנות המצלת ממיתה משונה.

ומעשה שהיה כך היה באחד מיקירי קרתא דשופריא מיושבי ירושלים של מעלה, איש מכובד ובעל משפחה ברוכה-ילדים, שכאשר גדלו הילדים לא היה להם מספיק מקום לשבת בסוכה הקטנה שבנה מדי שנה על מרפסת ביתם, לכן החליטו הילדים לבנות סוכה רחבת ידיים למטה בחצר, ומן המחשבה למעשה - קנו דפנות לסוכה במידות מדויקות כדי צרכם, ובמשך שעות טרחו ועמלו בעבודת הקודש לבנות את הסוכה על הצד היותר טוב.

כאשר הכל על מקומו עמד בשלום, דפק אחד השכנים על דלת ביתם, והודיע להם, שחלק מן הסוכה נבנה בשטח שבו הוא מחנה את רכבו, ולכן הוא דורש שיסלקו את הסוכה ויבנוה במקום אחר.

שמע הלה את בקשתו וניסה להסביר לו את גודל היגיעה שכבר טרחו בבניינה, ועל כן יוותר נא ויניח להעמיד שם את הסוכה למשך שמונת ימי החג, אך הלה אטם את אזניו משמוע, והודיע נחרצות שאדם אוסר את שלו והוא אינו מרשה להם לבנות את הסוכה בשום פנים ואופן.

כאשר קיבלו הבנים את הבשורה הלא-טובה, התחילו לכעוס על השכן שיש בו מדת סדום: 'זכי מה איכפת לו להשים את רכבו במשך שמונת ימי החג במקום אחר?', זעמו. וגם טרחו להוכיח שאותו מקום אינו שייך לו מדינא על-פי כללי דחושן משפט, ולכל השכנים חלק במקום זה, וכיוצא באמתלאות אלו ניסו לשכנע את אביהם שלא ישגיח בדברי השכן הרע.

אולם האב שצדיק היה הגיד לבניו בשפה ברורה, שבשום אופן לא יישב בסוכה הגורמת צער ועוגמת-נפש ליהודי, ואם ברצונם שיאכל שם את סעודות החג - עליהם לסתור את הבנין עראי ולהעבירו למקום אחר.

בלית-ברירה טרחו הילדים פעם שניה, ובנו שוב את הסוכה לשביעות-רצונו של השכן.

אתא והגיע לו החג. והנה במוצאי יו"ט ראשון של סוכות, באמצע הלילה, נשמעו לפתע חבטות עזות מחוץ לסוכתם ששכנה למטה בחצר.

מתוך בהלה קמו כולם משנתם, והנה המה רואים שלש אבני ירושלים גדולות שנפלו מקומה גבוהה של הבנין אל

בית בעולם הגמרא!

כמה חבל. אין לילה כזה בנמצא.

אין לילה אחד חורף גורלות וחורף עתידות. סערת הריקוד בשמחת תורה; שאגות של 'נתנה תוקף', ודמעות-דם ב'תפילה זכה' - הם רגעי שיא הקובעים ברכה לעצמם.

אבל רגעי שיא אינם סוללים מסילה!

השעה 7 בבוקר, חודש לאחר שאגת ה'שאו שערים'. אתה מכורבל עם הפוך הרך; היורה המקדים מתופף על החלונות, והעזובה על אדני החלון נראית משמימה מאי פעם. דפיקות ההשכמה המעצבנות של צביקה, הנודניק התורן, מתגבלות עם נקישות הגשם המדכדך, ומצטרף לתסכול מה'חבורה' שנכשלה אמש -

אתה עייף. חסר שמץ חיוניות ורצון-חיים. נו, לקום לשחרית? להתכרבל עמוק יותר בין השמיכות? כף-הקלע היומי.

ברגע המבחן ההוא - ה'שאו שערים' של שמחת תורה לא יהיה שם. הוא לא יעזור לך לקום. להשתקם. להתרומם! והשנה הרי משופעת ברגעי מבחן כאלו!

ברגעים הזעירים, היומיומיים האלו, נוצקת אישיותך. היכולת למלוך על הרצון, ולהדוף קשיים זעירים - היא שתבנה בך חוט-שדרה רוחני! בהתעלויות קטנות, רציפות מעל לחצי היומיום - תרכוש זקיפות-קומה ושליטה עצמית.

ברגעים ההם, במאבק בין רפות הפוך, טפטופי גשמי הבוקר, והש"ץ הממתין כבר בהיכל, אז היית צריך להיצמד למילותיו הקדושות של ה'חזון איש':

"חזו פני תביבי - דמשפחתי פצרה דלהון - -"

ולכן, חודש-החודשים של השנה - הוא דווקא החודש שאחרי החגים. מר-חשוון. חודש המאפשר, לכל הרוצה ליטול - את בשורת היציבות השלווה, נטולת הסערות והתנודות. השגרה הברוכה. חודש הפותח חצי שנה חורפית פוריה, יציבה, נטולת הפרעות, עד שיגיעו תחפושות הזברות והג'רפות המאוסות של התתניקי"ם.

שלווה אנחנו צריכים. יציבות אנחנו צריכים! השלווה - גדול כליו של מבקש ה'. אף הרגש רוחני לא ייזרע בנפש מתוחה ותורדה!

במיוחד מי שמצוי עדיין בעולם נטול יציבות, של חיפושי דרך מתסכלים, לחצי לימוד או קשיי חברה - זקוק יותר מכל ליציבות ולשיטתיות הרוגעת של ימי החורף הבא עלינו לטובה!

חודש אחרי
ה'שאו שערים'...
הרה"ג רבי יעקב ב. פרידמן שליט"א

זה היה הלילה הגבוה בחייו. מהלילות המסעירים שבית הישיבה חנן את חניכיו.

ליל שמחת תורה, רגע הוצאת ספר התורה מארון הקודש. גוש דחוס של בחורים התנשא מעל עצמו, מעל גופו ורצונו, ומעל המציאות החומרית הדלוחה. שעה ממושכת רעד ההיכל בתשואה אדירה בהמנון המלכותי של בית מקדש הישיבה: "שאו שערים ראשיכם". זה נשמע כהלמות פרישים בשעת הכתרה. רגעי כלות-הנפש - שרק בני ישיבה מסוגלים ליצור מהם שירה.

שלמה זלמן ניגש אל הלילה - חמוש ברגשותיו התוססים. הלילה הזה ירומם את רוחו לשמי שמיא! הלילה יניף את נפשו תנופה גדולה, ויקבע את עתידו התורני!

כבר שבועות הוא הומה אל הלילה הזה. גם כשהיה מסייע לאביו בבניית הסוכה, היו שפתותיו מרחשין את שירו הנודע של מרנא ה'חזון איש':

"כד יתבון ישראל ועסקין ועסקין - -"

גם את המסמרים שנעץ בסוכה, נעץ בלהט פנימי, ועל כל מהלומת פטיש, היה מזמר אל נפשו:

"ועסקין!.."

"ועסקין!.."

"ועסקין! - -"

גם כשהשתרך עם משפחתו בחול המועד לפארק הלאומי, ודשדש בתורות האינסופיים ליד אתרי הבילוי, היה לבו במזרח. וכשדיווש בפדלים של סירת-המנוע, פיזמה נשמתו את שיר השירים של שמחת-תורה: **"קודשא בריך הוא אומר - אומר לפמליא דיליה - -"**

בליל שמחת תורה הבשילו רגשותיו עד רתיחה. כל שעות הערב רקד במרץ אדיר. כשההיכל המה בשירת **"אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה תביבים עליכם!"** - הרגיש כאילו שאג אל חלל העתיד האישי שלו. כל רקיעת רגל - רמסה שריד נוסף של חומר שחסם את עלייתו. רגליו ונפשו הונפו בלהט, במין התרסה מול גלי עצלות וכדודך - שהפכו בשנה האחרונה בני-בית בנפשו.

החייתה אותו ההרגשה שהלילה הזה ישנה את חייו. יקבע את גורלו. יהפוך אותו בן-

... דפיקות ההשכמה
המאצבנות של צביקה,
הנודניק התורן,
מתגבלות עם נקישות
הגשם המדכדך....